

مجموعه سنون

از

جمعیت علمیه عثمانیه

ایکینجی پنه

محررم

نومرو ۱۳

استانبول

جمعیت علمیه عثمانیه مطبعه سنده طبع اولنشد

۱۲۸۰

(ماهیت و اقسام علوم)

علوم ایکی صنفه منقسم اولوب برنجیسی علوم عقلیه درکه انسان کندو وسائط مخصوصه سیاه تحصیلنه ظفریاب اولور وایکنجسی علوم نقلیه درکه بلا واسطه ویاخود بالواسطه واضعندن تلقی و تعلم ایدر .

علم لغته مطلقا بر شئی بملک دیمک اولوب اصطلاحده جمع و تدوین و بر قاعده محخته وضع ایله خاصه تدرس اولنان معلوماته دینلور .
اکثریا اشبو علم تعیری سؤ استعمال اولنهرق علم نجوم و علم رمل و امثالی بر طاقم اعتقادات باطله یه دخی اطلاق اولنمشدر .
بوناظر عقل سلیم و شرع قویمک خلاقی اولدیغندن علم تعیرینک او مقوله مواد عاطله یه شمولی جائز اوله من .

کافه علوم استدلال و استنتاج قاعده سنه تطبیقا ترتیب اولنمش معلوماتدن عبارت اوله رق عموم ناسک اتحاد ایله دیکی افکار اوزرینه مبنیدر .
اشبو استدلال و استنتاج قاعده سی قطعاً تخلف ایده میوب

دائماً نفس الامر را موافقت در آن اگر چه بعضی مسائل مشکک شده فرضیات و احتمالات طریقه سلوک اولیاء ایزده بونار مجرد اوهام و خیالات قبیلندن اولیاء حقیقه قرینت و مشابیهی اولان بعضی اساس اوزر بنده بنا اولیاء .

ایندی علوم و فنون بر طاق معلوماتدن و بونارک نتایجندن عبارت اوله رق هیئت مجوعه ذری بیننده جنسیت و اتحاد در کاربرد فقط تعلم و حفظنده سهولت اولیاء اوزره یکدیگرینه مناسب و تعلیمی نسبتیه تقسیم و ترتیب قلمشدر .

کافه علومک حدود و وظائفی کرکی کبی تحدید و تعیین اولنش اولغله یکدیگری بیننده بوبایدہ قطعاً اختلاف و اشتباه یوقدر . بوجمله هر بر علم مستقل و ممتاز ایزده بعضیاری بیننده کمال اتحاد و امتزاج اولدیغندن یکدیگرینه مر بوطیت و احتیاجیاری اولوب مثلاً هندسه و حکمت طبیعی و کیمیا مطلقاً علم حسابیه و علم طب تشریحیه و علم تاریخ جغرافیه متوقفدر . علم حسابک چوق علومه لزومی اولدیغی حالده کند و سنک هیچ بشقه علم احتیاجی اولیوب بوجمله مبدأ علوم اتحاد اولندرق مؤخرأ هر قنغی علم تدرسی مراد اولیاء ایزده اولیون اول امرده براز حساب اوکر نلیسی لازم کلور .

علومک اکثریسی طبیعت اشیادن منبعث اولدیغندن تبدل و تغیری حقنده اختلاف ازمنه و امکانک تأثیری اوله من . علوم ریاضیه و طبیعی بوقبیلدن اولوب مثلاً علم حسابیه هر قنغی زمان و مکانده اولسه بش کره بش یکرمی بش حساب اولندیغی مثلاً و حکمت طبیعیده ضیا و حرارتک خواصی و تأثیراتی بر سیاق اوزره تعیین اولوب بوبایدہ .

تخلف وقوعی ممکن اوله من . شائبه اختلافدن بری اولان بومثالو علومه علوم صحیحه اطلاق اولنور . علم اخلاق اشبو علوم صحیحه دن عد اولنه من ایسده مسائل اساسیسی تادرا تخلف ایدوب همان دغما وهر یرده فضائل ممدوح و قبایح مذمومدر . فقط اداره ملکیه وعسکریه دن عبارت اولان علوم سیاسییه غیرتغیر اولوب علوم صحیحه ایله بونلر یئنده فرق کلی وار در .

اشبو علوم سیاسییه طبایع اشیا اساس اتخاذ اولنوب دولترک انقلابات متوالیه دن خالی اولیان اغراض وافکارلرینه تبعیت اولنور و بو جهته بر دولترک اصول اداره سی کمال اعتدال دن نهایت شده تحول ایده یلور

لسان عربیک برجه درکار اولان اعتبار واهمینده منی علمای اسلام صرف ونحو ومعانی و بیان قاعده لرینک تدوین وتوسیعه زیاده اهتمام ایدوب بونلرک هر بریسی بر علم مخصوص حکمنه کیرمشدر . اشبو علوم عربیکک بحث ایتدیکی مسائل السنه سائرده دخی وارا یسده انارجه علوم مخصوصه دن عد اولنور

بعض علوم تحصیل ایتش اولان ذواته عالم اطلاق اولنوب علوم شتاده ید طولاسی اولنوره علامه وعلوم حکمیده مهارت تامدسی اولان ویا خود اوضاع وحرکاتی موافق حکمت بونان ذواته دخی فیلسوف عنوانی ویریلور . خفی اولدیغی وجهله اشبو فیلسوف کلمه سی یونانی اولوب محب حکمت معناسنه در . فیلسوف تعیری التاول حکمای یونانیده دن فیثاغورثه اطلاق اولدیغی منقولدر .

علمای اسلامیه یئنده علوم عقلیه درت صنفه منقسم اولوب

برنجبسی منطقدرد که فکر و نظرد و ذهنی خطادن حفظ ایدر .
 ایکنجبسی علوم طبیعه در که موالید ثلث و اجسام فلکیده دن و مبدأ
 حر که اولان نفسدن بحث ایدر . اوچنجبسی علم الهیدر که مافوق
 الطبیعه یعنی امور روحانیه دن بحث ایدر . دردنجبسی ریاضیاتدر که
 اجسامدن مجرد مقادیردن بحث ایدر . اشبور ریاضیات دخی درت
 فنه منقسم اولوب برنجبسی هندسه در که علی الاطلاق اجسامدن
 بحث ایدر . ایکنجبسی حسابدر که عدددن بحث ایدر . اوچنجبسی
 موسیقیدر که نغماتک یکدیگرینه نسبتدن بحث ایدر . دردنجبسی
 هیئدر که افلاک و کواکبک اشکال و اوضاعندن بحث ایدر .
 علوم مذکوره دن هر برینک فروعاتی اولوب علم طب فروع طبیعیاتدندر .
 ازمنه جدیده ده سالف الذکر علوم خیلی توسیع و تصحیح اولندقدن
 بشقه بعض علوم جدیده دخی تحدث ایلنددر . البوم معروف اولان
 علوم بوجه اتی یدی صنفه منقسمدر .

(برنجی صنف لسان و ادبیات)	(ایکنجی صنف علوم ریاضیه و طبیه)
صرف	حساب
نحو	جبر
شعر	هندسه
انشا	جرائق
بديع	حکمت طبیعه
بیان	کیمیا
	هیئت
	علائم سماویه یا خود کائنات الجو

(اوچنچى صنف علوم طبيعى و طبيه) (التنجى صنف علوم سياسيه)

علم طبقات الارض و معادن

علم قوانين

علم نباتات

علم سياست

علم حيوانات

علم ثروت ملل - ايقونومى پوليتىق

علم تشريع

علم فلاحات

علم حفظ صحت

علم عسكرى

علم طب و جراحى

(دردنچى صنف علوم تاريخيه) (يدنجى صنف علوم نفيسه)

و جغرافيه

علم جغرافيه

فن موسيقى

علم تاريخ

فن معمارى

علم اثار قديمه

فن رسم

علم مسكوكات

(بشنجى صنف اديان و علوم فلسفيه)

علم اديان

علم فلسفه

علم خرافات

علوم غريبه

الده بولنان تواریخ و آثار قدیمه به نظر اعلوم ابتدا کردستان طرفنده بولنان سریانیلر و جزیره و بصره طرفلرنده ممکن کلدانیلر ییئنده ظهور ایدوب بعده قدماى مصر ییئنه انتقال ایلشدر. ارجح اقواله کوره یونانیلر علومى بونلردن تلقى و تعلم ايله زیاده توسیع ایدوب بالخصوص هندسه و هیئت و سیاست عمللرنده فوق الغایه کسب مهارت ایلشدر. میلاددن بشیوز سنه مقدم ظهور ایدن رومالور دخی هر درلو علوم و فنونه رغبتله پک چوق آناروتالیفاتده و فوق اولمشدر. بعده بعض ملل و حشیه تک هجوم واسیلا سیله روما دولتی منقرض و اوروپا ده علوم و فنون متروک و منعدم اولمشدر.

حین ظهور اسلامده طائفه عرب ازوقت طرفنده فتوحات عظیمه مظهر اوله رق شام و بغداد و فاس و اتدلسده دوللر تشکیل و وسائل امن و استراحت تحصیل ایتد کدن صکره سیف و سنانى بر طرفه ترک و لوح و قلمی اخذ ايله اکتساب علوم و فنونه سعی و اهتمام و مخصوص متر جالر تعیینله کتب علمیه یونانیه یی لسان عربى به ترجمه و نقل ایتدیره رک پک چوق علومده کسب مهارت ایلشدر و بعده (شمس علم ازافق برج عرب طالع شد * استوا یافت ولى در وسط ملک عجم * یافت در روم زوال از اکثرت عرف * جرم بی نور و ضیا ماند درین دارالم) قطعه مشهوره سی مفاد نجه علوم عرب اهل فارسده انتقال ایدرک بونلر کرک علوم شرعیه و کرک علوم عقلیه ده و اصل درجه کمال اولمشدر.

کالای کرانبه ای علوم و معارف سلطنت سنیده دخی مطروح کوشه بی اعتباری اولیوب سلاطین حقایق بین عثمانیه تک انتشار علوم حقنده

سزاوار پیوریلان مساعدات جلیله لری ثمره سی اوله رق مهر منیر
علوم برزمان شعشه پاش ممالک روم اولشدر . فقط صکره لری
ظهورایدن بعض غوائل دوام و ترقیسنه حائل اولدیغندن اولکی
حائنه نسبتله الیوم خیلی تنزل ایتش اولدیغنی مع التأسف اعترافه
مجبورز.

روما دولتک انقراضنی متعاقب اوروپا ممالکی برزمان ظلام
جهل و نادانیده قالدقدن صکره برطرفدن روما لولرک بقیه
اثارندن و برطرفدن اندلسده یونان ملت اسلامیدک
کالات و معارفندن استفاضه انوار علم و عرفان ایدرک تمدن
و ترقیه باشلامش و استانبولک حین فتحکنده دخی اولظرفه
هجرت ایتش اولان ارباب علوم و صنایع ایتالیاده توطن ایتش
اوللرله انلردن دخی چوق شی استفاده ایتشدر . بوندن قطع
نظر اوروپا لولر یونان و لاتین و عرب و سائر السنه اجنیده
موجود کتب علیه بی تحری و ترجمه و بوجمله مقدمینک
کافه علوم و معارفنه کسب اطلاع ایتدکن بشقه کندوزی دخی
صرف افکارایله توسیع و تعمیق ایلشدر . الحاله هذه
اوروپا لولر کک علوم عقیده و کک صنایعه مقدمینک
واصل اوله مدقلری بدرجه قصواید رسیده اولشدر .
ممالک مذکوره دخی علومده درجات اوزره در . اهلپسنگ عددینه
نسبتله المانیا برنجی و ایتالیا ایکنجی مرتبهده عدد اولنوب
فرانسه دخی انجق اوچنجی اعتبار قانور .
عمرما نوع انسانک صنعت ککتاب بمحصیله قابلیتی درکار

ایستاده اجناس امکن تعلم علومه استعدادی متفاوتتر
ترك و عرب و عجم و روم و طوائف افریجنین عبارت اولان
قوفاً جنسی بویابده الك زیاده مستعد اولوب زنجی طائفه سنگ
شكل و خلقتری اقتضای سنجه علوم ریاضیه و حکیمه مسائل
دقیقه سنی فهم و ادراک کردن عاجز اولدقلرینک بالتجربه معلوم
اولدیغی روایت قلنور .

اشته بود دفعه لك علومك ماهیت و اقسامك و بین الملل صورت
ظهور و انتشارینك خلاصه تعریف و بیانله اكتفا قلندی .
بمنه تعالی بوندن بویله مجموعه عاجزانه مزك هر نومر و سنده خاصه
بر علمك تعریف و موضوع و غایتی یعنی ندن بحسب ایلدیکنی
و انی تحصیلدن مقصد نه اولدیغی بیان ایلله برابر قلمرك قدرتی
و صحایفرك وسعتی مساعد اولدیغی مرتبه قواعد اساسیه سنی
شامل بر مقاله مخصوصه درج اولنه جقدر . علومك درکار اولان
کمال وسعتنه نظرأ بو مثالو مقالات مختصریه کتبیده اوله میه جغی
اشکار ایستاده بوندن مراد عاجزانه مز مبتدیلره مجرد بر علم اجمالی
و یرمك اولوب یوخسه لایقوله تدرس و تعمیق مطولاته مراجعت الملکه
متوقف اولدیغی مجزومدر . مجموعه فنون کبی مطبوعات علمیه نك
اصل وظیفه سی (العلم نقطه کثره الجاهلون) مشکلاته دوشورلش
اولان مسائل علمییه هر کسك دسترس اوله جغی و عقلی ایره جکی
برحاله قومقدن عبارت اولدیغندن شو تصور مزك مقصده موافقتی
بیدار در .

ازمنه قدیمه ده علوم هنوز عال طفولیه بواندیغی ائنده برادم اکثرینی

وبلكه جمله سنی تماماً تحصیل ایده بیلور ایدی . فقط الیوم غایت توسع
ایدرك هر فصلی بر علم مخصوص حکمنه کیرمش و بوجهته کافه سنك
لایقیله تعلم و اتقانه عمر انسانی تا مساعد بولمش اولدیغندن هر کس
حال و مسلکته موافق اولان برو یا خود ایکسینی انتخاب ایله کرکی کبی
تحصیلنه اهتمام و فقط دیگر نرندن بالکلیه بی بهره بولنق دخی جائز
اولیه جفتندن اناری دخی مختصراً تدرسه بر علم اجمالی تدارك ایلمی
اقتضایدر (ما حوی العلم جیعاً احد * لا ولو مارسه الف سنه *
انما العلم صنوف جهه * فخذوا من کل صنف حسنه).

(منیف)

(تاریخ بانقه بوجه عمومی)

بانقه کلدسی ایالیانجه دن مأخوذدر . قرون متوسطه ده (۱) ایالیان
شهرلنده کرک تجارک و کرک الحقه تبدیلیله اشتغال ایدن صرافلرک
اوزرنده الحقه صایق ایچون استعمال ایلدکلری پیشتخته ده (بانقو)
اطلاق اولنور ایدی . بانقه لفظی و صراف معناسنه اولان
بانکیر کلدسی بوندن مشتقددر . و اولوقتک عادتک حکمنجه بر تاجر
ویا خود بر صراف تعهداتنه مخالف حرکته بولنور و شونی
بونق طولاندر مق مسلکته کیدرایسه افلاسنه علامت اولمق
(۱) میلادک ۳۹۵ سنه سندن ۱۴۵۳ سنه سنه یعنی روما شرق
ایمپراطورلغنک انقراضندن استانبولک فتحه دکین مرور ایدن مدتدر .